

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampu-
matarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Ampuma-aselain uudistamisen keskeisimpänä tavoitteena on aseturvallisuuden parantaminen. Siihen pyritään useilla toimenpiteillä kuten aseluvan ikärajojen nostamisella, luvan määräaikaaisuudella ja luvanhakijan ja -haltijan sopivuuden valvonnalla. Puolustusministeriö pitää uudistusta kannatettavana.

Hallituksen esitys on valmisteltu sisäasiainministeriön ja poliisihallinnon jäsenten työryhmässä sekä ohjausryhmässä. Työryhmässä on ollut edustaja puolustusvoimista ja ohjausryhmässä edustaja puolustusministeriöstä. Puolustusministeriön hallinnonalan näkemykset on pääosin otettu huomioon asian valmistelun aikana.

Seuraavassa on huomioita esityksen eräistä säännöksistä, jotka liittyvät puolustushallintoon.

Laki ampuma-aselain muuttamisesta

45 §. Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle

Säännöksen 1 §:n mukaan asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus tai päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen.

Säännöksen 1 momentissa tarkoitetun hankkimisluvan pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin saisi ampumaurheilu- ja harrastusperusteella vain henkilö, joka on yhdistyslain 4 §:ssä tarkoitetun luvan saaneen yhdistyksen jäsen.

Voidaan kysyä, onko yhdistyksen jäsenyys tarpeen, kun kyse on esimerkiksi puolustusvoimien palveluksessa olevasta, joka harrastaa puolustusvoimissa ampumaurheilua vastaavalla aseella, vai riittäisikö puolustusvoimien antama todistus hankkimisluvan saamiseksi.

112 §. Pysyvästi ampumakelvottomaksi tai toimintakelvottomaksi tekeminen

Esityksen tavoitteena on, ettei deaktivoitujen aseiden muuttaminen toimintakuntoiseksi olisi enää mahdollista ja siten nykyistä paremmin estää huonosti deaktivoitujen aseiden päätyminen rikollisiin tarkoituksiin. Deaktivoinnin voisi tehdä vain aseelinkeinonharjoittaja.

Puolustusvoimat hoitaa nykyisin itse käytöstä poistamiensa aseiden deaktivoinnin. Tämä käytäntö voisi jatkua. Sen sijaan puolustusvoimien luovuttaessa ampuma-aseita ulkopuolisille, puolustusvoimissa tehty deaktivointi ei olisi ehdotetun lain mukaan pätevä. Tältä osin ehdotus ei ole perusteltu. Puolustusvoimissa tyyppikohtaisten työohjeiden mukaisesti tehty deaktivointi tulisi myös hyväksyä. Puolustusvoimissa on myös tällä alueella vankka ammattitaito ja pitkä kokemus. Puolustusvoimien työohjeistusta voitaisiin käyttää myös asiakasvaatimuksina, jos työ teetetäisiin aseelinkeinoharjoittajalla. Myös puolustusvoimissa tehty deaktivointi tulisi hyväksyä luovutettaessa ase ulkopuoliselle.

Viranomaisten välinen tietojen vaihto

Hallituksen esitykseen liittyy myös viranomaisten keskinäistä tiedonsaantia koskevien sääntelyjen täsmentäminen asevelvollisen tietojen osalta. Tässä tarkoituksessa poliisilain 35 §:ää tarkistettaisiin ja asevelvollisuuslakiin lisättäisiin uusi 97 a §.

Selviteltäessä keinoja väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäisemiseen esille on tullut muun muassa viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostaminen. Asia tuli esille myös vuoden 2008 alusta voimaan tulleen uuden asevelvollisuuslain toimivuuden tarkastelun yhteydessä.

Väkivaltaisen käyttäytymisen ennakoimista ja ennalta ehkäisemistä selvitettäessä myös terveys- ja mielenterveystiedoilla on nähty olevan merkitystä. Tiedot ovat oleellisia myös määritettäessä asevelvollisen palveluskelpoisuutta, johon yhtenä osana kuuluu se, että henkilö ei ole vaaraksi omalle eikä muiden turvallisuudelle.

Eduskunta on vastikään hyväksynyt hallituksen esitykseen HE 79/2009 sisältyneen ehdotuksen asevelvollisuuslain 96 §:n muuttamiseksi niin, että laissa mahdollistetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja mielenterveyden toimijoiden keskinäinen konsultointi asevelvollisen palveluskelpoisuuden arvioimisen kannalta välttämättömien tietojen saamiseksi.

Poliisilain ehdotetun 35 §:n mukaan poliisilla olisi oikeus ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä muita 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuin terveystietoja.

Asevelvollisuuslain 97 a §:ssä säädettäisiin vastaavasti oikeudesta sanottujen tietojen antamiseen asevelvollisrekisteristä. Pykälässä säädettäisiin edelleen, että sotilasviranomaisella olisi oikeus antaa tiedot myös oma-aloitteisesti, jos sotilasviranomaisen arvion mukaan on perusteltua syytä epäillä, että asevelvollinen on sopimaton pitämään hallussa ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Luovutettavat tiedot koskisivat asevelvollisen palvelusta ja palveluskelpoisuutta ja mahdollisesti sen perustetta. Sotilasviranomaiset eivät kuitenkaan antaisi poliisille asevelvollisen varsinaisia terveystietoja. Nämä poliisi voisi pyytää asevelvolliselta itseltään lupa-asiaa käsiteltäessä.

Ehdotetulla sääntelyllä puututtaisiin yksityiselämän suojaa koskevaan perusoikeuteen tarkoituksena suojella toista perusoikeutta, oikeutta elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Oikeus antaa tietoja koskisi arviota henkilön sopivuudesta eli sitä onko hän vaaraksi itselleen tai muille. Varsinaisia terveydentilaa koskevia tietoja ei annettaisi. Säännös on tarkkarajainen ja täsmällinen ja peruste hyväksyttävä.

Säännös kattaisi valtaosan asepalveluksessa olevista. Näyttää kuitenkin siltä, että sotilasviranomaisen ei voisi antaa säännöksessä tarkoitettuja tietoja vapaaehtoista asepalvelusta suorittavasta naisesta, jonka palvelus keskeytetään 45 päivän kuluessa palveluksen aloittamisesta esimerkiksi sopimattomuuden perusteella. Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin (308/2009) mukaan nainen rinnastetaan vasta 45 päivän jälkeen kaikilta osin asevelvolliseen palveluksen aikana ja hänen siitä vapauduttuaan. Tarvittaessa asevelvollisuuslakiin ehdotettua säännöstä on mahdollista tältä osin täsmentää.